

Õiguskantsler

Pr Anu Möldri
Viru Vangla
viruv.info@just.ee

Teie nr

Meie 31.03.2016 nr 7-4/151006/1601363

Eraldamiseta lühiajaline kokkusaamine

Austatud proua direktor

Õiguskantsleri poole pöördunud avaldaja ei olnud rahul, et Viru Vangla ei lubanud tal kohtuda elukaaslase ja tema pojaga lühiajalisel kokkusaamisel ilma eraldamiseta.

Leian, et Viru Vangla otsus keelduda avaldajale eraldamiseta lühiajalise kokkusaamise võimaldamisest ei väljunud kaalutusõiguse piiridest. Samas sisaldas see olulisi kaalutusvigu, mistõttu ei olnud otsus õiguspärane.

[VSKE](#) § 31 lg 2¹ p 3 järgi võib eraldamiseta lühiajalise kokkusaamise lubada vangla korraldatavate tegevuste raames [VangS](#) § 23 lõikes 1 sätestatud isikutega ja eesmärgil, s.o perekonna, sugulaste ja teiste lähedaste inimestega positiivsete suhete hoidmiseks ja loomiseks.¹ Seega aitab [VSKE](#) § 31 lg 2¹ p 3 tagada kinnipeetava ja tema lähedaste [PS](#) §-st 26 tulenevat õigust perekonna- ja eraelu puutumatusele, samuti [PS](#) § 27 lõikes 1 sisalduvat õigust riigi positiivsele tegevusele, mis aitaks neil elada täisväärtuslikku perekonnaelu.²

Eraldamiseta lühiajalise kokkusaamise lubamine on vangla kaalutusotsus. [HMS](#) § 4 lg 2 järgi tuleb kaalutusõigust kasutada kooskõlas volituse piiride, kaalutusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve. Nende kaalutusreeglite rikkumise korral on tegemist kaalutusveaga.

Vangla kaalutusõiguse piirid eraldamiseta lühiajalise kokkusaamise üle otsustamisel on määratud [VangS](#) §-ga 24. Vangla võib selliseks kokkusaamiseks loa anda kinnipeetavale, kes ei kannu distsiplinaarkaristust kartseris. Kokkusaamine toimub kinnipeetava lähedastega, kelle

¹ Piisavaks ei saa pidada nt kord aastas isadepäeva, emadepäeva või kooli lõpetamise koos tähistamist. Eraldamiseta lühiajalisi kokkusaamisi tuleks korraldada võimalikult tihti kinnipeetavate lähedaste ja eelkõige alaealiste lastega. Vt [õiguskantsleri 2014. aasta Viru Vangla kontrollkäigu kokkuvõtte, p 4.7.2.](#)

² Kuigi Riigikohus ja EIK on seni käsitlenud vanglavälist suhtlemist vaid kinnipeetava perspektiivist, puudutab kokkusaamise keelamine ka kinnipeetava lähedaste õigusi. Vt K. Žurakovskaja-Aru. [Lapse õigus vs. võimalus suhelda vangistuses vanemaga – vanglavälistest suhtlemisest ümberpööratuna](#). Juridica, 2015, nr.6, lk.405-417.

maine osas ei ole vanglateenistusel põhjendatud kahtlusi ning kellega suhtlemine aitab kaasa kinnipeetava resotsialiseerimisele. Selline kokkusaamine toimub ametnike järelevalve all ega ohusta vangla julgeolekut, samuti kokkusaajate turvalisust.

Vangla põhjendas oma keeldumist eelkõige asjaoluga, et klaasist vaheseinaga eraldamiseta lühiajaliseks kokkusaamiseks puuduvad vanglal ruumid.³ Samuti asjaoluga, et külastaja ja avaldaja vahel puudub perekondlik suhe.⁴

Oma vastuses õiguskantslerile möönis vangla, et avaldaja taotluse ja vaide lahendamisel on vangla teostanud diskretsiooni puudulikult. Vangla hinnangul ei viinud aga puudused kaalutluste kajastamisel sisuliselt valele otsustusele. Vangla tõi välja, et avaldajat on kolmel korral karistatud isikuvastaste kuritegude eest, mistõttu oli keeldumine julgeolekukaalutlustel põhjendatud.

Vanglal on oluline hindamisruum sh eraldamiseta lühiajalise kokkusaamise lubamise ning sellest lähtuva ohu määratlemisel.⁵ Vastava taotluse lahendamisel tehtav otsus ei tohi aga olla meelevaldne. Otsus peab olema põhjendatud. Sellest peavad nähtuma taotluse õigeks lahendamiseks vajalikud asjaolud ja kaalutlused, millest vangla otsustamisel lähtus.

Ainuüksi viide avaldaja toimepandud tegudele ning selle pinnalt tehtud järeldus võimaliku julgeolekuohu kohta ei ole piisav näitamaks, et kaalutusõigust on õiguspäraselt kasutatud. Vanglal tuleb hinnata eraldamiseta lühiajalise kokkusaamisega kaasneva ohuriski üksikasju.

Avaldaja taotluse korduval läbivaatamisel jättis vangla arvestamata mh sellega:

- milline on olnud avaldaja käitumine vangistuse ajal (nt kas avaldajal on esinenud intsidente vanglaametnike või kaaskinnipeetavatega, kas avaldajal on distsiplinaarkaristusi, kas ja milliste tulemustega on avaldaja osalenud taasühiskonnastamise tegevustes);
- millised on avaldaja ja temaga kohtuda soovivate isikute omavahelised suhted (nt kas kokkusaajate vahel on olnud vägivallajuhtumeid, muid intsidente);
- milline on kokkusaajatest lähtuv keelatud esemete ja ainete vanglasse sattumise oht (nt kas avaldajal on olnud rikkumisi seoses keelatud esemete või ainete omamisega, kas avaldaja külalised on proovinud tuua või toonud sisse keelatud esemeid või aineid, kas keelatud esemete või ainete sissetoomise tõenäosus on seotud avaldaja varasema käitumisega – nt mõne sõltuvusega) jne.

Viru Maakohtu 11.02.2016 määrusega nr 1-12-3832 vabastati avaldaja tingimisi enne tähtaega ning avaldaja vabanes Viru Vanglast 29.02.2016. Vangla toetas avaldaja vabastamist tingimisi

³ [RKHKo 3-3-1-40-14, p 16](#): „Kolleegium nendib, et Viru Vangla 7. detsembri 2012 keeldumise põhjendamine üksnes asjaoluga, et vanglas puuduvad lühiajaliste kokkusaamiste korraldamiseks vaheseinata ruumid, ei ole kohane.“

Eraldamiseta lühiajaliste kohtumiste korraldamine ei nõua vanglalt suuri ümberehitusi ega muid kulutusi, kuivõrd sellised kokkusaamised saaksid toimuda nt pikaajalisteks kokkusaamisteks ette nähtud toas või tubades. Vt [õiguskantsleri 2014. aasta Viru Vangla kontrollkäigu kokkuvõtte, p 4.7.2](#).

⁴ [VSKE](#) § 31 lg 2¹ p 3 viitab [VangS](#) § 23 lõikes 1 nimetatud isikutele, kes erinevalt [VangS](#) § 25 lõikes 1 määratletud isikuteriingile on küll lähedased, kuid kelle vahel ei pea olema perekondlikke või sugulussidemeid.

⁵ [RKHKo 3-3-1-28-12, p 14](#).

enne tähtaega katseajaga kuni määratud karistusaja lõpuni ja katseajaks avaldaja allutamist käitumiskontrollile ühes lisakohustuste määramisega.

Vangla kohtule esitatud avaldaja iseloomustusest nähtub, et avaldajal puuduvad distsiplinaarkaristused. Avaldaja ei väljenda kuritegelikke hoiakuid ning saab aru, et ühiskonnas kehtivaid reegleid tuleb täita ja nende rikkumisel tuleb vastutada. Ametiisikutesse suhtub avaldaja austusega. Avaldaja on vangistuse jooksul läbinud sotsiaalprogrammid „Eluviisitreening“ ja „Viha juhtimine“, omandanud puidupingitöölise ja abikoka erialad ning on olnud pidevalt hõivatud majandustöödel. Avaldaja omab realistlikke tulevikuplaane ning peab äärmiselt tähtsaks suhet oma elukaaslase ja tema pojaga.

Eelneva valguses ei ole veenev vangla väide, justkui avaldaja julgeolekuoht on tuletatav ainuüksi kinnipeetava toimepandud kuritegudest. Avaldaja taotluse lahendamise erinevatel etappidel (esmasel läbivaatamisel, selle lahendamisel vaidemenetluses ja selle uuel hindamisel seoses õiguskantsleri menetlusega) esitatud vangla erinevad põhjendused viitavad pigem sellele, et vangla ei ole valmis või ei soovi selliseid kohtumisi lubada ja korraldada.

Kinnipeetav võib küll vangistuse ajal käia koolis, tööl, osaleda sotsiaalprogrammides, kuid kui tal vabanedes ei ole tugivõrgustikku, kui ta ei tunne end oma lähedastega seotuna ja nende eest vastutavana, ei pruugi vangistuses viibides omandatud haridusest ja oskustest piisata õigskuulekale teele naasmiseks. Seetõttu on äärmiselt oluline, et vangla soodustaks oma tegevustega kinnipeetavate suhtlemist nende lähedastega. Lähedastega positiivsete suhete hoidmiseks ja selliste suhete loomiseks on vaieldamatult loomulikum, pingevabam ja mugavam kohtuda klaasseinaga eraldamata. Kui kohtumisel osalevad lapsed, peaks kokkusaamisel olema võimalus ühistegevuseks (nt mängunurk, joonistamise vahendid jmt).⁶

Kuivõrd avaldaja on tänaseks vanglast tingimisi enne tähtaega vabanenud, siis ei oleks õiguskantsleri ettepanekul tema taotlus uuesti läbi vaadata mõtet. Sellegipoolest palun Viru Vanglal edaspidi kasutada vangla diskretsiooni selliste otsuste tegemisel õiguspäraselt.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Justiitsministeerium

Ksenia Žurakovskaja-Aru 693 8404
Ksenia.Zurakovskaja-Aru@oiguskantsler.ee

⁶ Vt [õiguskantsleri 2014. aasta Viru Vangla kontrollkäigu kokkuvõte, p 4.7.2.](#)